

Seudat Purim on Friday

Refuah Shelema Eliyahu Ben Berta

By his friends

TOPIC DISCUSSION

When is the best time to have Seudat Purim

1. This year Purim falls out on a Friday does that change anything.
2. Is one allowed to eat a meal on Friday afternoon?
3. Purim meal for breakfast?
4. Can one do Shabbat meal and Purim meal together?
5. When will he pray Minha, Arbit, candlelight?
6. What will he say during birkat Hamazon?
7. Can one have late afternoon?
8. Can one have dairy, if he is doing a morning meal?
9. Can one skip and not have any meals since it is a bit difficult to figure this all out?

מטה שחיי: דמפקי עבדיהו לחירות. ועבדי בעשה: מסיירי נכסיהו. שדוהיה מסתכלין בשבת לידע מה הן לריכין: בעידן בי מדרשא. כשהתכנס דורש דרשות לרבים בשבת והם יושבין בסעודה והיה להם להקדים או לאחר: בערב שבת. כלילי שבת ואין כאלן כבוד שבת דקיימא לן ייכבד יום קודם לכבוד לילה והם היו מתכוונים בשביל ביטול בית המדרש. ואיכא דמפרשי בערב שבת ממש וכן בכל יום מרוב עושר אבל בהא מיהא איכא חסורא שיכנס לשבת כשהוא שבע בלא תאוה: גופיה לא קדיש. שחינו ראוי לא למזבח ולא לבדק

המשחרר עבדו עובר בעשה שנאמר ולעולם בהם תעבדו מיתבי מעשה בר' אליעזר שנכנס בבית הבנסת ולא מצא עשרה ושחרר עבדו והשלימו לעשרה מצוה שאני: ת"ר לעולם בהם תעבדו רשות דברי רבי ישמעאל ר"ע אומר חובה ודילמא ר"א סבר לה כמאן דאמר רשות לא סלקא דעתך דתניא בהדיא רבי אליעזר אומר חובה אמר רבה בהני תלת מילי נחתי בעלי בתים מנכסיהון דמפקי עבדיהו לחירותא ודסיירי נכסיהו בשבתא ודקבעי סעודתייהו בשבתא בעידן בי מדרשא דא"ר חייא בר אבא א"ר יוחנן שתי משפחות היו בירושלים אחת קבעה סעודתא בשבתא ואחת קבעה סעודתא בטרב שבת ושתייהו נעמרו אמר רבה אמר

לבדק הבית דאין יולאין מידי מזבח לעולם ולהכי לא מוקי הניא דאין הגזברין כגון דאמר שיהו קדושין לדמיהן ומיהו קשה דאי מדמיהן למתפס תמימים נימא דאף על פי שהעבד ילא לחירות לריך לפדייה ויפלו דמיו לבדק הבית כמו במתפס תמימים שתימכר ללורכי מזבח: כדאמר' בהמנחות והנשכים ומנחם קא' כשהן נפדין אין נפדין אלא למזבח והדמים הם לבדק הבית כדאמר בפרק קמא דתמורה (דף ע"ג) דאף על פי שהוא בלא תעשה מה שעשה עשוי ולכאורה משמע דליהו עס קדוש קאמר ואינו טהן שום דמים להקדש ועוד מאי קפריך מאך כל חרס

תוספות:
1 קדשה לרשות
2 נפשה אינו ראוי
3 כח ולא לברק
4 ועי' דלא אמר
5 השביל. ב. כיון
6 ופ' לטון קדושה
7 דם בי אפר
8 להטיו. השביל.
9 אפרו שיהו
10 לטובת אלא
11 אין סידי מנבח.
12 ויפלו
13 חייב חס' מילין
14 חס' תמימים
15 השביל. 1. איכ
16 ו' נאמר שימכר
17 ובד יתיה למנבח.
18 ובה דאין רב
19 כלי. 11. דבתיכ

The Gemara further discusses the prohibition against emancipating slaves:
As a result of these — בהני תלת מילי נחתי בעלי בתים מנכסיהון — Rabbah said: אמר רבה דמפקי עבדיהו לחירותא: three things [i.e. transgressions], householders lose their wealth: because — ודסיירי נכסיהו בשבתא [7] — Because they release their slaves to freedom, [7] — ודקבעי סעודתייהו בשבתא בעידן בי מדרשא [8] — they inspect their property on the Sabbath, [8] — and because they schedule their meals on the Sabbath at the time of the rabbi's lecture in the study hall. [9]

The Gemara cites an anecdote relating to this last transgression:
For R' Chiya bar Abba said in the name of R' Yochanan: — שתי משפחות היו בירושלים: אחת — one of whom scheduled its meal on the Sabbath day at the time of the rabbi's lecture, קבעה סעודתא בשבתא — and one of whom scheduled its meal on the Sabbath eve, ואחת קבעה סעודתא בערב שבת — and both were uprooted. [10]

7. Whereby they violate the Torah's commandment to *work them forever* ([Rashi](#)).
8. Although they do not work their fields on the Sabbath, they inspect them then to determine what work they will require during the coming week ([Rashi](#)). This practice was prohibited by Rabbinic injunction (see [Eruvin 38b](#)), based on a verse in [Isaiah \(58:13\)](#): *וְכַבְּדְתוּ מַעֲשֵׂוֹת דְּרֶכֶיךָ מִמָּוֶזֶא חֶפְצֶךָ*, „And you shall honor [the Sabbath], [by refraining] from conducting your affairs and from executing your business [thereon] (see [Shabbos 150a](#), [Orach Chaim 306:1](#)).
9. It was customary for the rabbi to lecture on the Sabbath to those who did not have much time to study during the week. The Sages enacted laws to prevent people from missing these lectures (see [Rashi to Shabbos 115a](#) *ר"ה בין שאין קורין*). Thus, it was a transgression to deliberately miss these lectures by eating then instead.
- [See *Maharsha*, who explains why these three transgressions carry this punishment in their wake.]
10. The second family ate its primary Sabbath meal on Friday night to avoid a scheduling conflict with the rabbi's lecture. Although its intentions were good, the family was punished because one must eat his primary Sabbath meal in the daytime, and not on Friday night (see [Pesachim 105a](#)). Alternatively, the family ate a large meal *before* the onset of the Sabbath, as it did every day of the week, because of its great wealth. This practice is prohibited, because one thereby diminishes the honor of the Sabbath by entering it without an appetite [for the Friday night meal] ([Rashi](#)).

ARE ALL MEALS NOT ALLOWED?

HOW ABOUT A SIYUM, BRIS ETC.?

CAN ONE HAVE LUNCH?

מֶרֶן

אסור לקבוע בערב שבת (או יום טוב)¹ סעודה ומשתה שאינו רגיל בימי החל ואפילו היא סעודת אירוסין מפני כבוד שבת שיכנס לשבת (ומתוך שטרדה הסעודה לא יתעסקו בצרכי שבת) כשהוא תאב לאכול וכל היום בכלל האיסור (ביה"ל- אין הטעם משום תאבון- אלא עיקר הטעם מפני שמזלזל בזה כבוד שבת שעושה ערב שבת שוה בזה לימי שבת

וכן אסור לשנות כל היום שעל ידי שישתכר יתבטל ממצות שבת לגמרי (כף החיים)

אם ארס קודם לכן אסור לעשות הסעודה בערב שבת דאף סעודת אירוסין היא מצוה מ"מ היו לו להקדימה אבל אם ארס בערב שבת מותר לעשות הסעודה דכיון דאירוסין שריא בערב שבת משום שלא יקדמנו אחר ממילא שרי הסעודה לזה גם כן וחשובה כמו סעודת מילה ופדיון הבן שזמנה קבוע

וכן אם היו הנשאים בערב שבת מותר לעשות הסעודה גם כן ומ"מ לכתחלה טוב ונכון אם אפשר לדחות הסעודה למחר או יום אחר אפילו ארס בערב שבת

כף החיים מנהג ירושלים אע"פ שעושים האירוסין והנישואין בפ"א בערב שבת אין עושין הסעודה כי אם בליל שבת ודע דכל זה בסעודת אירוסין אבל בסעודה שעושין בשידוכין שלנו לא הוי סעודת אירוסין ולפ"ז אין לעשותה בערב שבת אפילו אם נגמר השידוך באותו יום ומה שנוהגין לאכל מיני מרקחת בשעת כתיבת התנאים לא מקרי סעודה

רמ"א

וסעודה שזמנה בערב שבת כגון ברית מילה או פדיון הבן מותר כן נראה לי וכן המנהג פשוט

מ"ב- מ"מ לכתחלה מצוה להקדימה בשחרית משום כבוד שבת ובדיעבד יכול לעשותה אפילו ממנחה ולמעלה

מ"ב- אפילו אם אינה בשמיני ללדתו מ"מ מקרי זמנה קבוע

אולם אכן בדין נקטינן כדעת הרשב"ץ דאין למול מילה שלא בזמנה ביום חמישי ושישי כדי שלא יבאו לידי חילול שבת עליו זולת במקום שיש מנהג ברור למול מילה שלא בזמנה ביום חמישי או ביום ששי שיש להניחם במנהגם שיש להם על מה שיסמכו ודוקא במילה שהיא ודאי שלא בזמנה אבל הנולד ביום רביעי בבין השמשות שמחמת ספק אי אפשר למולו ביום רביעי יש למולו ביום חמישי (יביע אומר ה"ו"ד סימן כג)

וכן פדיון הבן אפילו עבר זמנו מ"מ כיון שמן הדין אפילו אחר ל' יום כל שעתא ושעתא רמיא חיובא עליה לפדותו ממילא מותר לעשות גם כן סעודה כף החיים כ' אין להקל בזה אא"כ יש חשש שישאר הבן זמן רב בלי פדיון (בן איש חי לך לך-כא)

---

¹ ואם חל יום טוב ביום ראשון כשאוכל סעודה שלישית בשבת לכתחלה יקדים לאכול סעודה קודם שיעברו ט' שעות מהיום כדי שיוכל לקיים מצות עונג כראוי ואם התעכב עד ט' שעות לא יאכל כדי לשבע מ"מ יאכל כביצה פת כדי לקיים מצות סעודה שלישית

The Shulhan Aruch (Orah Haim 249:2) rules that it is forbidden on Friday to "establish" a larger meal than one normally eats on weekdays. One may eat an ordinary meal on Friday, though the Shulhan Aruch writes that it is a Misva to refrain from eating a meal starting from nine hours into the day.

The source of this Halacha is the Gemara's comment in Masechet Gittin (38b) that a certain family in Jerusalem was destroyed because they "established a meal on Ereb Shabbat."

Several Rishonim (Medieval Talmud scholars), including the Ritba (Rabbi Yom Tov of Seville, 1250-1330), raised the question of how to reconcile this account with the explicit ruling of the Gemara elsewhere (citing Rabbi Yossi), in Masechet Pesachim (99b), that one is allowed to eat anytime on Friday, until nightfall. They answer by distinguishing between occasionally eating a meal on Friday afternoon, and scheduling a weekly meal late Friday afternoon. When the Gemara speaks of a family that "established" a meal on Friday afternoon, it does not mean they did this once. Rather, their routine was to eat a large meal at that time each week, which is inappropriate, as it infringes upon the honor of Shabbat.

Certainly, however, if one happens to be hungry one Friday, even late in the day, he may eat a meal, as long as it is not an exceptionally large meal that he does not ordinarily eat on weekdays. Accordingly, Hacham Ovadia Yosef writes that when the Shulhan Aruch rules that one should not "establish a meal" from the ninth hour on Friday, he refers to establishing a weekly meal each Friday afternoon.

It is permissible, however, to have a meal on Friday afternoon on occasion, when necessary. It is forbidden to hold a formal Se'udat Erusin (engagement party) on Friday, as this could be done on a different day. However, a small party where light refreshments are served may be held on Friday. Weddings may be held on Friday, but the festive meal should be eaten on Friday night, and not during the day.

A Siyum Masechet should not be held on Friday, as it could be easily scheduled for a different day. If the day for a Berit Mila or Pidyon Ha'ben is Friday, a festive meal may be held, though it is preferable in such a case to have the meal in the morning. In the case of a Pidyon Ha'ben, it is preferable, when possible, to schedule the Pidyon Ha'ben and meal on Thursday night. If a boy's thirteenth birthday falls on Friday, a meal may be held celebrating his Bar Misva, but this, too, should preferably be held in the morning hours.

PURIM SEUDA:

מֵרֵן הַחִיד"א בִּסְפָרוֹ יוֹסֵף אוֹמֵץ (ס"י תתש"ד) כָּתַב שְׁכָאשֶׁר חַל פּוּרִים בְּעֶרֶב שַׁבָּת, אִם יַעֲשֶׂה אֶת עֵיקַר סְעוּדַת הַיּוֹם אַחֲרֵי חֲצוֹת, הִרְיָהּ פּוֹגֵם בְּזֶה כְבוֹד הַשַּׁבָּת שֶׁהוּא דְאוֹרִייתָא, וְסְעוּדַת פּוּרִים אֵינָה אֵלָא מִדְּבַרִי קְבִלָּה, וְאִמְנָם דְּבַרִי קְבִלָּה כְּדְבַרִי תוֹרָה דְּמוֹ, מְכַל מְקוֹם עֵדִיין אֵין דִּינָם מִמַּשׁ כְּדְאוֹרִייתָא, אֵלָא יֵשׁ לִכְךָ דִּין שֶׁל דְּבַרִי סוֹפְרִים, וְהַאִיךְ יֵאָכֵל סְעוּדַת פּוּרִים וְיִדְחָה סְעוּדַת שַׁבָּת שֶׁהִיא דְאוֹרִייתָא.

סְעוּדַת פּוּרִים בְּלִילָה

שׁוֹנָה הוּא חַג הַפּוּרִים מִשָּׂאֵר הַחֲגִים שְׁבִידִינוּ, שֶׁבְּכָל הַחֲגִים, מִצּוֹת הַשִּׂמְחָה בִּסְעוּדָה הִיא בֵּין בְּיוֹם וּבֵין בְּלִילָה, מֵה שֶׁאֵין כֵּן חַג הַפּוּרִים, שֶׁאֵין חִיּוּב לַעֲשׂוֹת סְעוּדַת פּוּרִים בְּלִילָה, אֵלָא בְּיוֹם בְּלִבְדּ. וּמְכַל מְקוֹם כָּתְבוּ כְּמָה מִרְבוּתֵינוּ הָרָאשׁוֹנִים, שֶׁיֵּשׁ מִצְוָה לַעֲשׂוֹת סְעוּדַת פּוּרִים גַּם בְּלִילָה, כְּמוֹ שֶׁאֵנּוּ עוֹשִׂים בְּכָל הַחֲגִים. וְכֵן דַּעַת הַגְּאוֹנִים. אוֹלָם לַהֲלָכָה, עֵיקַר סְעוּדַת פּוּרִים הִיא בְּיוֹם דּוֹקָא. וְמִי שֶׁעָשָׂה סְעוּדָה רַק בְּלִילָה, לֹא יֵצֵא יְדֵי חוֹבַת סְעוּדַת פּוּרִים, שֶׁהִרִי נֹאמֵר, "יְמִי" מִשְׁתָּה וְשִׁמְחָה. מִכָּאן שֶׁיֵּשׁ לַעֲשׂוֹת אֶת הַסְּעוּדָה בְּיוֹם. וְכַשֵּׁעוֹשִׂים אֶת הַסְּעוּדָה בְּיוֹם, יֵשׁ לַהֲשַׁתְּדֵּל לַעֲשׂוֹתָהּ בְּמְקוֹם מוֹאֵר, וְלַהֲרַבּוֹת בְּשִׂמְחָהּ שֶׁל מִצְוָה, בְּדְבַרִי תוֹרָה, וְיִשְׁמַח כָּל אָדָם בְּמָה שֶׁנִּתֵּן לוֹ ה' יִתְבָּרַךְ, וְשֶׁהִבְדִּילָנוּ מִן הַתּוֹעִים, וְנִתֵּן לָנוּ תוֹרַת אֱמֶת, וְחוֹקִים טוֹבִים וּמִשְׁפָּטִים יִשְׂרָאֵל לִלְכַּת בֵּהֶם, וְלִזְכוֹת בֵּהֶם לְחַיֵּי הָעוֹלָם הַבָּא.

זְמַן הַסְּעוּדָה

זְמַן סְעוּדַת פּוּרִים בְּכָל הַשָּׁנִים, הוּא בְּיוֹם דּוֹקָא, כְּמוֹ שֶׁכָּתְבוּנוּ. וְהַזְהִירוּ הַפּוֹסְקִים בְּכָל שָׁנָה וְשָׁנָה, שֶׁאֵין לַעֲשׂוֹת לְכַתְחִילָה סְעוּדַת פּוּרִים סְמוּךְ לְשִׁקִּיעַת הַחֲמָה, כְּלוּמֵר, לִקְרֹאת מוֹצָאֵי פּוּרִים, מִשּׁוּם שֶׁאֵז עֵיקַר הַשִּׂמְחָה אֵינָה בְּתוֹךְ יוֹם הַפּוּרִים. וְלִכֵּן כָּתְבוּ שֶׁיֵּשׁ לַהֲקִדִּים אֶת סְעוּדַת הַפּוּרִים. וְיֵשׁ בְּזֶה טַעְמִים נוֹסְפִים.

וְרַבִּים נוֹהֲגִים לַהֲתַפְּלֵל תְּפִלַּת מִנְחָה "גְּדוּלָּה", כְּלוּמֵר, בְּשַׁעֲה מוֹקֶדֶמֶת, וּמִיד אַחֲרֶיהָ אוֹכְלִים סְעוּדַת פּוּרִים. וְהַמְדַּקְדְּקִים נִזְהָרִים לֹאֲכֹל סְעוּדַת פּוּרִים בְּבוֹקֵר, עוֹד לִפְנֵי שִׁיגִיעַ זְמַן תְּפִלַּת מִנְחָה, שֶׁכֵּן דַּעַת כְּמָה פּוֹסְקִים, וּבֵהֶם הַשֵּׁל"ה הַקָּדוֹשׁ, שֶׁכָּתְבוּ לַהֲקִדִּים וּלַעֲשׂוֹת סְעוּדַת פּוּרִים בַּהֲשַׁכְּמָה, וְשֶׁכָּל הַמְזַדְרֵז לַעֲשׂוֹת סְעוּדַת פּוּרִים הִרִי זֶה מִשּׁוּבָּח.

וְכֵן הִיא מִנְהַג מֵרֵן רַבִּינוּ עוֹבְדֵיהָ יוֹסֵף זצ"ל, שֶׁהִיא רִגִּיל לַעֲשׂוֹת סְעוּדַת פּוּרִים מִיד לְאַחֲרֵי תְּפִלַּת שַׁחֲרִית, כְּפִי שְׁנוּהֲגִים בַּשַּׁבָּת, וְכְּדְבַרִי הַשֵּׁל"ה הַקָּדוֹשׁ. אוֹלָם מִן הַדִּין אִפְשָׁר לַהֲתַחֲלִיל בִּסְעוּדַת פּוּרִים גַּם בְּשַׁעֲה מֵאוֹחֶרֶת יוֹתֵר, וְכְּפִי שְׁנוּהֲגוּ רֹב הָעוֹלָם. (וְיֵשׁ אוֹמְרִים שֶׁאֵף עֵדִיף לַעֲשׂוֹתָהּ בַּצְּהָרִים).

וְכָתַב הַרַמ"א (סִימֵן תִּרְצ"ה ס"ה) שֶׁיֵּשׁ לַהֲקִדִּים וּלַעֲשׂוֹת אֶת סְעוּדַת הַפּוּרִים בְּשַׁעֲה מוֹקֶדֶמֶת, מִפְּנֵי כְבוֹד הַשַּׁבָּת, כְּדִי שֶׁבִּסְעוּדַת לַיִל שַׁבָּת יוֹכֵל לֹאֲכֹל בְּתֹאבּוֹן, וְלֹא מִתּוֹךְ הַשּׁוֹבַע וְהַעֲיִיפוֹת.

של סעודת הפורים. וכן כתב הגאון המשנה ברורה, שכאשר חל יום פורים ביום ששי, יש להקדים את הסעודה לבוקר, לפני חצות היום (כלומר, לפני השעה עשרה לשתים עשרה בצהרים).

והגאון הראשון לציון רבי יצחק יוסף שליט"א (ילקו"י סימן תרצה) כתב, שמעיקר הדין יש להקל לעשות את הסעודה אפילו בצהרים, מכיון שהיא סעודת מצוה, וסעודת מצוה בזמנה מותר לעשות אפילו ביום שישי בצהרים.

ומכל מקום הביא בשם ספר יוסף אומץ, שכאשר חל פורים ביום שישי, אם עושים את הסעודה אחרי חצות היום, פוגמים בזה בכבוד השבת, ולכן טוב יותר להקדים את "עיקר" הסעודה לבוקר. כלומר, לכל הפחות יתחילו בסעודה בבוקר, כדי שבצהרים לא יאכל אלא מעט לכבוד שבת קודש. והוסיף שכן המנהג בירושלים שעושין את הסעודה מיד בבוקר, ויקיים מצוות היום, מתנות לאביונים ומשלוח מנות לפני הסעודה.

ובדיעבד, אם לא עשה סעודה בבוקר, יעשנה מיד כשיוכל, וישתדל להקדים כמה שניתן, מפני כבוד השבת.

ולסיכום: סעודת פורים, יש לעשותה ביום פורים ולא בלילה. וטוב להקדים את הסעודה כמה שניתן, ובפרט בשנה זו בעיר ירושלים, שיחוגו את הפורים ביום ששי, ועליהם להקדים את הסעודה לבוקר, כדי שיוכלו לאכול בליל שבת בתאבון. ובדיעבד, יעשו את הסעודה מתי שיוכלו.

Holding the Purim Feast at Night

The holiday of Purim is different than all other holidays we celebrate in that whereas regarding other holidays the Mitzvah of partaking of a joyous holiday meal applies during the day and night, regarding the holiday of Purim, there is only a Mitzvah to hold a feast during the day, not at night. Nevertheless, several Rishonim write that there is a Mitzvah to have a meal on the night of Purim as well as we find by all other holidays. This is indeed the opinion of the Geonim. Halachically speaking, however, the primary Purim feast must be held specifically during the day. If one holds his Purim feast only at night, one has not fulfilled one's obligation, as the verse states, "*Days of feasting and merriment,*" which teaches us that the feast must be held during the day. When the meal is held during the day, it should be held in a well-lit area amid much joy and speaking words of Torah. One should indeed be glad with what Hashem has provided him, that he has separated us from those who have gone astray, and that He has given us His true and eternal Torah which provides us with good and just laws to follow in order to allow us entry into the World to Come.

The Proper Time for the Purim Feast

The proper time to hold the Purim feast every year is during the day, as we have mentioned. The Poskim point out that one should preferably not hold the Purim feast close to sunset, i.e. close to the end of Purim, for then, the primary joy would not be experienced during the day of Purim at all. Therefore, they write that one should try to begin the Purim feast as early as possible. There are several other reasons for this as well.

Many have the custom to pray Mincha Gedola, i.e. praying Mincha at an early hour, and to begin their Purim feast immediately thereafter. Those who are truly meticulous about their Mitzvah observance hold their Purim feast in the

morning, before the time for Mincha prayers arrives. This is indeed the opinion of several Poskim, including the saintly Shelah, who write that one should hold one's Purim meal early on in the day; the earlier one holds the feast, the more praiseworthy he is.

This was indeed the custom of Maran Rabbeinu Ovadia Yosef *zt"l* who would partake of his Purim feast immediately following Shacharit prayers as he would on Shabbat day, in accordance with the opinion of the saintly Shelah. Nevertheless, according to the letter of the law, it is permissible to begin this feast later on in the day as is the prevalent custom.

The Proper Time for the Purim Feast this year

This year, 5781, the holiday of Purim falls on a Friday:

The Rama (Chapter 695, Section 2) writes that in this case, the Purim feast should be held at an early hour of the day in honor of Shabbat, so that one will be able to partake of the Shabbat meal heartily and not while one is still satisfied and tired from the Purim feast. Hagaon Mishnah Berura rules likewise that when Purim falls out on a Friday, one should hold the Purim feast in the morning before halachic midday (which is at approximately 11:50 AM).

The great Rishon Le'Zion, Hagaon Harav Yitzchak Yosef *Shlit"a* writes (in his Yalkut Yosef, Chapter 695) that according to the letter of the law, one may hold the Purim feast even later in the afternoon since this meal is considered a Mitzvah and a *Seudat Mitzvah* at its appropriate time may be held even on Friday afternoon.

Nevertheless, he quotes the Sefer Yosef Ometz who writes that when Purim falls out on a Friday, having the Purim feast after halachic midday detracts from the honor of Shabbat and thus, the "primary" part of the meal should be

held in the morning. This means that the Purim feast should at least be started in the morning so that in the afternoon, one will only eat a small amount, all in honor of Shabbat. He writes that this is indeed the custom in Jerusalem where the Purim feast is held in the morning. The other Mitzvot of the day, namely *Mishloach Manot* and *Matanot La'Evyonim* should be performed before the feast.

If one did not have a chance to hold one's Purim feast in the morning, one should do so as soon as possible; one should try to make it as early as possible in honor of Shabbat.

Summary: The Purim feast must be held during the day, not at night. It is preferable to hold the feast as early on in the day as possible. This is especially true this year as the Purim feast should be held in the morning in order to be able to partake of the Shabbat night meal with a hearty appetite. If one has not done so, the meal should be held as soon thereafter as possible.

The combination of a Friday night dinner with Seudat Purim option:

אולם, יש הנוהגים לכתחילה על פי מנהג שהיה מקובל כבר בתקופת הראשונים, של 'חיבור' סעודת הפורים סמוך לשבת עם סעודת השבת, תוך הפסקה קלה לצורך קבלת שבת ("פורס מפה ומקדש").

שולחן ערוך אורח חיים הלכות שבת סימן רעא סעיף ד

ואפי' אם התחיל מבעוד יום, צריך להפסיק, שפורס מפה ומקדש. ואם היו שותים יין תחלה, אינו אומר אלא קידוש בלבד בלא ברכת היין, ואח"כ מברך ברכת המוציא. ואם אין לו יין ומקדש על הפת, אינו מברך המוציא. וי"א שאף כשמקדש על היין אינו מברך המוציא.

משנה ברורה סימן רעא ס"ק טז

- דכיון דבירך כבר בתוך הסעודה בתחלת שתיתו שוב א"צ לברך עתה בורא פה"ג קודם הקידוש וה"ה שאין צריך לברך על היין שבתוך הסעודה דהא אין שום היסח הדעת בין שתיית הכוס של קידוש לשתיית היין שבתוך הסעודה:

משנה ברורה סימן רעא ס"ק יז

היינו כשבא לגמור אח"כ סעודתו מברך ברכת המוציא מחדש דאינו יוצא בהמוציא שבירך בתחלת הסעודה [כא] לפי שהקידוש שבינתיים שהיה צריך לאמרו מפני שנאסר באכילה עד שיקדש זה הוי הפסק לפיכך צריך לברך שנית ברכת המוציא [ובהמ"ז רק פ"א בסוף הסעודה] משא"כ כשאין לו יין ומקדש על הפת שזמן ברכת המוציא שלו הוא קודם קידוש ולא היה עדיין הפסק שיהיה צריך מחמת זה לברך שנית לכן א"צ לברך המוציא לכו"ע:

מגן אברהם סימן רעא ס"ק ט

לפי שהקידוש היה הפסק לפיכך צריך לברך שנית והע"ש הקשה מ"ש מתפלה ססי' קע"ח ולא ראה דברי הרא"ש פ' ע"פ שכתב דלא דמי לתפלה דהכא כיון שקידש היום נאסר עליו אכילה (פי' טעימה וכו' עמ"ש ס"ה) ולדעתו ה"ל להקשות על הרא"ש והטור עב"י סי' רצ"ט בשם מהרי"ק וי"א ס"ל דקידוש לא הוי הפסק ואם מקדש על הפת היה ראוי לו' ברכת המוציא לפני קידוש ואותו פעם עדיין לא הפסיק ופטור לכ"ע:

תשובה: המגן אברהם (סימן תרצ"ה סק"ט) הביא בשם המרדכי שהאוכל סעודת פורים בערב שבת, משהגיע זמן תפילת ערבית, מתפלל ו"פורס מפה ומקדש", דהיינו שמשעה שהחשיך וקדש היום אסור להמשיך לאכול לפני שיקדש על היין, ואמנם אין צריך להפסיק לגמרי את הסעודה בעקירת השולחן ובברכת המזון ולהתחיל ממש בסעודה חדשה לשם סעודת שבת. אבל מכל מקום פורס מפה על האוכל שלפניו על השולחן, והוא היכר לכך שהמשך הסעודה מכאן ואילך נעשה לשם שבת, ומקדש על היין ולאחר מכן ממשיך בסעודתו. היה אוכל סעודת פורים בערב שבת יתפלל ויפרוס מפה ויקדש ובמזון יאמר על הניסים עכ"ל ובמט"מ ובמנהגי' כתבו הואיל ולא התפלל ערבית משמע דאם התפלל שוב אינו אומר על הניסים וכ"כ של"ה ומהרי"ל בתשו' סי' נ"ו לכן נ"ל דיברך ברכת המזון תחל' ואח"כ יתפלל ערבית להוציא עצמו מפלוגתא וגם שלא ישתכר ולא יברך ב"ה:

וכן כתב בספר נהר מצרים, שמנהג זה יפה ונעים ודרך היותר ישרה, לעשות הסעודה אחר מנחה, ובאמצע הסעודה פורס מפה ומקדש, וחוזר ואוכל סעודת שבת. וכן כתב המהריק"ש (-רבי יעקב קאסטרו) בהגהותיו (סי' תרצ"ה).

משנה ברורה סימן תרצה ס"ק טו

כשחל פורים בע"ש ומשכה סעודתו עד הלילה חייב להזכיר של עכשיו דהיינו רצה וא"כ איך יאמר על הניסים דהוי תרתי דסתרי וכיון דאין הזכרת עה"נ חמור כ"כ לכן יאמר רק של שבת. וכ"ז אפילו כשלא התפלל עדיין ובפרט אם התפלל מקודם בודאי אינו כדאי להזכיר אח"כ עה"נ בבהמ"ז וכדלקמיה:

The Mishnah Berurah (695:10) cites the Yad Efrayim who writes that if this will be difficult, one may l'chat'chila postpone the seuda up until three hours before Shabbat. Bedieved (after the fact), if one is unable to begin the seuda until later, one must still eat the seuda up until Shabbat. If one is still in the middle of the Purim seuda at shkia (sunset), when Shabbat begins, one must cover the food, recite Kiddush, and then continue the meal. The Mishnah Berurah writes that if this were to happen, one would recite Retzei in bentching, but not al hanissim. One cannot recite both retzei and al hanissim, since this would be a contradiction. Since we are required to recite retzei, this indicates that it is Shabbat and Purim is over. Therefore, one can no longer recite al hanissim.

The great medieval commentator, the Meiri (Ketubot 7a), stresses that the custom of his family was to start during the day and stop at sunset, cover the bread and then make Kiddush. Indeed, Rav Gliss in his book "The customs of the land of Israel" suggests that the custom of Yerushalayim is like the Meiri.

